

THIADENS

E-ethiek

In december 2008 werd de jaarlijkse International Conference on Information Systems (ICIS) gehouden. Het congres was dit jaar in Parijs. ICIS is hét treffen van informatici uit wetenschappelijke kringen. Het thema van het congres was dit jaar 'Ethics, design and consequences of IT'. Men vroeg zich af: is er bij het werken met ICT aandacht nodig voor ethiek? Wat houdt dat dan in? En waarom zou het nu ineens moeten?

Weinigen bestrijden dat ICT invloed heeft op onze wetten, onze omgang met elkaar en op onze normen en waarden. Sommigen beweren zelfs dat de inzet van ICT nieuwe normen en waarden eist. Op het congres presenteerden twee Italianen een paper, waarin ze onderzochten of ISP's aan te klagen zijn wanneer zij het mogelijk maken dat iemand een ander stalkt en van het slachtoffer compromitterende beelden maakt. Deze misdaad is op zich niet nieuw, maar internet maakt hem echter wel eenvoudig: het kan zonder het huis te verlaten, anoniem en op wereldschaal. De scope waarop stalking nu plaatsvindt, is uniek. ICT biedt dus mogelijkheden waarvoor nog geen beleid of wetten zijn. Volgens Moore (2005) zijn er vacuüms ontstaan. Het hanteren van normen en waarden in de ICT is een vorm van toegepaste ethiek. Deze tak van moraal gaat over de praktijk van alledag. Hij kijkt naar een reëel geval vanuit één of meer perspectieven. Dat kan het perspectief van de ICT-professional zijn. Men vraagt zich dan af, of deze professional wel mocht meewerken aan een release van software vol fouten. Kernpunten zijn dan de persoonlijke verantwoordelijkheid voor betrouwbare ICT en of de codes of conduct van bepaalde beroepsgroepen wel gevolgd zijn. Een ander perspectief is dat van de filosofie. Hier beweegt de ethiek zich op maatschappelijk niveau en vraagt zij zich af of de huidige wetgeving nog wel toereikend is. Wordt er gesold met privacy en intellectual property? Moet het recht van vrije meningsuiting niet ingeperkt? Een laatste perspectief is constaterend. Nu stelt men vast wat er gebeurt, wat de werking van ICT is op de maatschappij. Leidt internettechnologie bijvoorbeeld tot het vaker voorkomen van stalking? Welk effect hebben verwachtingen over privacy en anonimiteit op de onlineactiviteiten van een internetgebruiker?

De belangstelling voor ethiek en ICT heeft zich geleidelijk ontwikkeld. In de jaren 1950-1970 werden computers vooral gezien als mogelijkheid om enorme hoeveelheden getallen te verwerken. In de ethiek speelden vragen als 'kunnen machines denken' en 'scheppen we niet een Big Brother, waardoor we onze privacy verliezen'. De fase daarop, van 1970 tot 1990, kenmerkte zich door het verbinden van computers. Nu kwamen er meer vragen over de privacy van het individu, intellectueel eigendom (copyright) en computercriminaliteit. Tenslotte kwam het internet. Dat maakte duidelijk wat vrijheid van meningsuiting nu inhoudt, wat anonimiteit betekent en waar onderling vertrouwen toe leidt. Anno 2008 zijn computers niet meer weg te denken uit ons leven. Het is duidelijk dat ICT oude normen en waarden in een nieuw daglicht stelt. Op professioneel niveau is het standpunt 'wat jij niet wilt dat u geschiedt,...' vaak toereikend. Op maatschappelijk niveau zullen de ethische vraagstukken een eigen aanpak vergen. Hierbij stelt men eerst vast wat er aan de hand is, analyseert vervolgens dit feit en bepaalt dan in overleg een oplossing. Dit gebeurt mede aan de hand van een toepasbare gedragslijn vanuit de ethiek.

Mijn conclusie na dit congres: ethische vragen bij ICT zijn niet nieuw, maar de huidige technologie eist ook van de ICT-beheerder dat hij de oude antwoorden eens gaat herijken.

Bronnen

Moore, A.D., *Information ethics: privacy, property and power*, University of Washington press, Seattle WA: 2005

Tavani, H., *Ethics & technology*, Wiley, Hoboken: 2007, 2e editie

DR. THEO J.G. THIADENS

is schrijver en lector ICT management aan de Fontys Hogeschool.